

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“___” _____ 2017 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА на здобуття освітнього ступеня

**магістра зі спеціальності
072 “Фінанси, банківська справа та страхування”**

за магістерською програмою професійного спрямування

«Фінансовий та страховий менеджмент»
на тему: **«Управління фінансами малих підприємств»**
(назва теми)

Виконавець:

студентка фінансово-економічного
факультету

Тихомир Аліна Степанівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Лапін Ірина Сергіївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ	7
1.1. Поняття фінансів малих підприємств	7
1.2. Цілі і завдання управління фінансами малих підприємств	14
1.3. Методи оцінки фінансів малих підприємств	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСІВ ТОВ «ТК» «ЄДИНСТВО»	23
2.1. Загальна фінансово-економічна характеристика підприємства ТОВ «ТК» «Єдинство»	23
2.2. Аналіз формування ресурсної бази підприємства	35
2.3. Оцінка ефективності управління фінансами ТОВ «ТК» «Єдинство» ...	40
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТОВ «ТК» «ЄДИНСТВО»	61
3.1. Розробка економіко-математичної моделі прогнозування власного оборотного капіталу ТОВ «ТК» «Єдинство»	61
3.2. Оцінка резервів покращення результатів управління фінансами на ТОВ «ТК» «Єдинство»	69
3.3. Шляхи оптимізації фінансів ТОВ «ТК» «Єдинство»	78
ВИСНОВКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94
ДОДАТКИ.....	99

ВСТУП

Ринкова система господарювання обумовлює зміну форм та методів управління підприємством, вимагає нових підходів до визначення місця та ролі підприємства у розвитку суспільного виробництва. Успіх структурних та організаційних перетворень господарюючих суб'єктів багато в чому залежить від удосконалення методів управління їх діяльністю. Це стосується одного з найбільш складних, пріоритетних напрямків діяльності – фінансової сфери. Від її стану, як і від умілого використання фінансових інструментів, в значній мірі залежить успішне функціонування кожного суб'єкта господарювання та перспективи його розвитку.

На сучасному етапі економічного розвитку для більшості вітчизняних малих підприємств головною проблемою стала нестача необхідного обсягу фінансового забезпечення, що істотно позначається на ефективності їх господарювання. Разом з тим, низька забезпеченість малих підприємств фінансовими ресурсами супроводжується низьким рівнем їх використання. Саме тому подальший розвиток малого бізнесу в Україні та спрямування його діяльності на забезпечення фінансової стабільності держави потребує належної організації фінансової діяльності підприємства.

Актуальність теми. Сьогодні, в умовах кризи в країні, для більшості малих підприємств характерна «реактивна» форма управління фінансами, тобто прийняття управлінських рішень як реакції на поточні проблеми. Саме тому вивчення даної тематики є актуальним та своєчасним етапом наукових досліджень.

При розробці ефективної системи управління фінансами постійно виникає основна проблема сполучення інтересів розвитку підприємства, наявності достатнього рівня коштів для проведення зазначеного розвитку та збереження високої платоспроможності підприємства. Від того, наскільки ефективно і доцільно фінансові ресурси трансформуються в основні та оборотні кошти, а також в засоби стимулювання робочої сили, залежить

фінансове благополуччя підприємства в цілому, його власників і працівників. Фінансові ресурси в цих умовах набувають першорядне значення, оскільки це – єдиний вид ресурсів підприємства, що трансформується безпосередньо і з мінімальним тимчасовим інтервалом в будь-який інший вид ресурсів. Таким чином, фінансовий менеджмент як одна з основних функцій апарату управління набуває ключову роль в умовах ринкової економіки.

На жаль, істотною причиною кризового стану багатьох малих підприємств є неналежне виконання фінансовими службами покладених на них функцій, зокрема відсутність гнучкого фінансового планування та аналізу, управління ризиками, роботи щодо оптимізації структури активів і пасивів, несвоєчасне виявлення фінансової нестабільності і т.д.

Правильна економічна стратегія, раціональна політика у галузі фінансів дозволять малому підприємству зберігати протягом багатьох років ділову активність, прибутковість і високу репутацію надійного партнера. В умовах ринкової економіки провідна роль належить саме фінансовому аналізу, завдяки якому можна ефективно управляти фінансовими ресурсами. Фінансовий аналіз – багатоцільовий інструмент. З його допомогою приймаються обґрунтовані фінансові рішення, оцінюються наявні у підприємства ресурси, виявляються тенденції в їх використанні, виробляються прогнози розвитку підприємства на найближчу та віддалену перспективу.

Підприємство, на якому серйозно поставлена аналітична робота, здатне раніше розпізнати кризу, що насувається, оперативно відреагувати на неї і з більшою ймовірністю уникнути «неприємностей» або зменшити ступінь ризику. Тому дослідження управління фінансами підприємства є дуже важливим. Використання на практиці запропонованих в роботі методів поліпшення управління фінансами дасть ТОВ «ТК» «Єдинство» істотне зниження собівартості виробництва продукції та значний приріст прибутку від її реалізації.

Предметом дослідження виступає фінансові відносини, пов'язані з управлінням фінансами на малому підприємстві.

Об'єктом дослідження є процеси які формуються в ході управління фінансами малого підприємства.

Мета роботи: розробка заходів щодо вдосконалення управління фінансами малого підприємства.

В рамках даної роботи покладені такі основні **завдання**:

- розкрити економічну сутність управління фінансами малого підприємства;
- розглянути цілі і завдання управління фінансами малого підприємства;
- описати методи оцінки фінансів малих підприємств;
- проаналізувати фінансовий стан ТОВ «ТК» «Єдинство»;
- розробити економіко-математичної модель прогнозування власного оборотного капіталу ТОВ «ТК» «Єдинство»;
- оцінити резерви покращення результатів фінансів ТОВ «ТК» «Єдинство»;
- виявити шляхи оптимізації фінансів ТОВ «ТК» «Єдинство»;

Дана робота складається з трьох розділів: в першій розділі відбиті теоретическіе аспекти проблеми, що розглядається; у другій частині наводиться фінансово-економічна характеристика підприємства та оцінка його фінансового стану, в третьому розділі розробляється економіко-математична модель прогнозування, виявляються резерви покращення фінансів та на основі попередньої інформації наводяться заходи щодо вдосконалення управління фінансами підприємства.

Методи дослідження. Методологічною основою при написанні роботи є наукові методи, які засновані на вимогах об'єктивного і всебічного факторного аналізу фінансового стану підприємства. Дослідження проведені із застосуванням сукупності методів і способів наукового пізнання. Абстрактно-логічний метод дозволив розкрити теоретичні аспекти оцінки

фінансового стану і фінансової стійкості, визначити основні характеристики процесів і явищ, що відбуваються в цій сфері. Системно-структурний метод використаний для аналізу фінансового стану і виявлення структурних змін. Застосування економіко-математичних і економіко-статистичних методів дозволило визначити тенденції розвитку підприємства, оцінити їх динаміку, виявити диспропорції і протиріччя, прогнозувати їх подальший розвиток і методи підвищення фінансової стану підприємства.

Інформаційна база. Під час написання кваліфікаційної роботи в якості інформаційної бази використовувалися навчальні матеріали з фінансового аналізу, наукові публікації та монографічні видання, присвячені проблемам пов'язаним з управлінням фінансами підприємства, законодавча база України, матеріали лекцій та презентацій, внутрішні документи та фінансова звітність ТОВ «ТК» «Єдинство» за 2012-2016 роки.

Важливі положення щодо управління фінансами на малому підприємстві містяться у наукових працях українських вчених, насамперед Л. Буряка, З. Варналія, Л. Воротіної та інших. Дослідженню особливостей фінансового управління в малому бізнесі багато уваги приділили відомі зарубіжні вчені П. Уілсон, К. Ховард, Д.Штайнхофф, Д.Берджес, які розглядають у своїх роботах мале підприємництво як форму організації, що накладає особливий відбиток не стільки на склад та структуру фінансових ресурсів, як на процес управління ними. Праці цих вчених при даному економічному стані України викликають підвищений інтерес і є дуже актуальними, тому використані у цій роботі.

ВИСНОВКИ

Сьогодні фінансове положення більшості українських малих підприємств знаходяться в скрутному становищі. Нинішня вкрай слабка економічна динаміка держави в умовах триваючої військової агресії, поглиблення негативних тенденцій в економіці, знецінення національної валюти, надмірне боргове навантаження, низький рівень довіри до системи державного управління, висока корупція, слабка фінансової дисципліна та низька інвестиційна привабливість погано впливає і на господарюючих суб'єктів.

В першому розділі роботи було визначено, що управління фінансами малих підприємств - це процес під час якого суб'єкт господарювання формує, розподіляє, перерозподіляє та використовує фінансові ресурси для задоволення поставлених цілей. Головними цілями управління фінансами малих підприємств є максимізація прибутку, оптимізація структури капіталу, досягнення прозорості фінансово-економічного стану підприємства, забезпечення інвестиційної привабливості підприємства, створення ефективного фінансового механізму. Слід сказати, що управління фінансами у малому бізнесі має свою специфіку відносно великих підприємств. Сам процес створення фінансових ресурсів має відмінні риси через те, що масштаби є набагато меншими. Проте, в Україні становленню малого бізнесу перешкоджають численні фактори. На жаль, зменшити негативний вплив екзогенних чинників на рівні суб'єкта малого бізнесу неможливо, а держава не приділяє цьому належної уваги. Але вплив ендогенних можливо усунути за допомогою управлінських дій самого підприємця.

Здійснивши у другому розділі аналіз фінансово-господарської діяльності «ТОВ» «ТК» «Єдинство», стало очевидним, що підприємство знаходиться в достатньо скрутному становищі. Більшість показників не відповідають нормативним значенням. Спостерігається їх спад впродовж

аналізованого періоду. Проте головною проблемою є низький рівень показників рентабельності. На це вплинули інфляція, падіння попиту на продукцію. Вони призвели до того, що у 2014 році сума чистого прибутку була мінімальною – 1900грн, і в той же час значно збільшилися сума валового доходу, собівартість продукції, витрати на підприємстві. Тому не можна стверджувати про високу ефективність використання активів і власного капіталу підприємства та про ефективність господарської діяльності в цілому.

У третьому розділі була проведена оцінка резервів покращення результатів фінансової діяльності підприємства.

Результати показали, що при збільшенні об'єму реалізації продукції на 23% підприємство додатково отримує 3220 грн. прибутку. Реалізація покращення результатів фінансової діяльності підприємства за рахунок зниження собівартості продукції призведе до збільшенню прибутку на 10350 грн. При зміні питомої ваги кожного виду продукції підприємство отримає додатково 1268грн.

Отже, використовуючи правильну політику управління фінансовими ресурсами ТОВ «ТК» «Єдинство» у 2017 році є можливість збільшити прибуток на 14838 грн. і збільшити рентабельність на 1,88%.

В ході даної роботи була проведена розробка економіко-математичної моделі прогнозування власного оборотного капіталу ТОВ «ТК» «Єдинство». В якості залежного показника виступав власний оборотний капітал, факторами-аргументами були власний капітал та запаси. В процесі були отримані прогнозні данні власного оборотного капіталу на 2017 і 2018 році. На жаль, судячи з розрахунків, власний оборотний капітал буде спадати. Як ми бачимо, фінансовий стан підприємства стрімко погіршується і тому потребує радикальних мір.

Проаналізувавши фінансову діяльність ТОВ «ТК» «Єдинство», нами пропонується внести наступні зміни, спрямовані на поліпшення управління фінансами та фінансового стану підприємства:

- Знайти оптимального співвідношення власного та позикового капіталу, яке забезпечило б мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу.
- Для зменшення дебіторської заборгованості надалі укладати договори з клієнтами, за якими передбачаються штрафні санкції за прострочення оплати та мотивувати персонал, щоб вони були зацікавлені у зменшенні рівня заборгованості.
- Збільшити суму грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здачі в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у виробничому процесі, продажу окремих низькорентабельних структурних підрозділів та об'єктів основних фондів.
- Стимулювати скорочення витрат до мінімально допустимого рівня, проводити енерго- і ресурсощадних заходи.
- Для зменшення запасів підприємство повинно реалізовувати всю продукцію, що є на складах. Для розширення ринків збуту, наприклад, можна створити свої пункти роздрібної торгівлі. Керівництво повинно стимулювати просування товару не тільки на вітчизняний ринок, а й по можливості за кордон.
- Підприємство повинно розробити комплекс маркетингових досліджень і програм, які би могли зацікавити споживачів виробленою продукцією. Важливими для вирішення є питання реклами, упаковки, випуску високоякісної сувенірної продукції, фірмова торгівля.
- Здійснювати розробку і виробництво нових видів продукції, яка зацікавить споживачів.
- Грамотно будувати договірні відносини з постачальниками та покупцями.

- Розглянути можливість залучення кредитів, тому що відмовившись від їх використання, підприємство позбавляється додаткового джерела фінансування приросту активів, за рахунок яких можна збільшити доходи.
- Конкурентоспроможність на ринку збуту можна досягти шляхом зниження собівартості продукції, за рахунок впровадження нової техніки, технологій, раціональнішого використання як матеріальних, так і трудових ресурсів, зменшення питомої ваги постійних витрат в собівартості продукції
- Виключити небезпеку розкрадань і псування матеріальних цінностей за допомогою введення прямого матеріального стимулювання працівників, яка буде тісно пов'язана з основними результатами господарської діяльності підприємства і економією ресурсів; використовувати системи депреміювання при порушенні трудової або технологічної дисципліни.
- Здійснювати постійний контроль за умовами зберігання товарної продукції для мінімізації списання.
- Проводити постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього стану підприємства, розробку заходів зі зниження зовнішньої вразливості підприємства, розробку підготовчих планів при виникненні проблемних ситуацій, здійснювати попередні заходи для їхнього забезпечення, впроваджувати плани практичних заходів при виникненні кризової ситуації, приймати ризикові і нестандартні рішення у випадку відхилення розвитку ситуації, координувати дії всіх учасників і здійснювати контроль за виконанням заходів та їхніми результатами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Терещенко О.О. Навч. посіб-ник. — К.: КНЕУ, 2012. — 554с.
2. Ковалев В. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / В. В. Ковалев, О. Н. Волкова. — М.: Проспект, 2012, — 432 с.
3. Курошева Г. М. Теорія антикризового управління, 2013р.
4. О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук - К. : "Центр учбової літератури", 2013. - 504 с.
5. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. - 2-ге вид.. - К. : ЦУЛ, 2009. -520 с. - ISBN 978-966-364-924-5].
6. Гетьман О.О. Економіка підприємства: [навчальний посібник] / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 488с
7. Фінанси підприємств : навчальний посібник / М. М. Бердар. - 2-ге вид., перероб. і допов. - К.: 2012. — 464
8. "Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях - Данілов О.Д., 2011. - 256 с.
9. Навч. посіб. / За ред. В.І. Оспіщева. — К.: Знання, 2008. — 567 с.
- 10.Хотомлянський О. Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О. Л. Хотомлянський, П. А. Знахуренко // Фінанси України. — 2007. — № 1. — С. 111–117
- 11.Навч. посіб. / За ред. В.І. Оспіщева. — К.: Знання, 2008. — 567 с.
- 12.Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. Монографія. — К.: КНЕУ, 2013. — 387с. Уткін Э.А. Фінансовий менеджмент. М., 2012р.-272с.
- 13.Економіка підприємств: Підручник/ Під ред. А.Е. Карлика, М.А. Шухгалтер.-М.: 2001.-432
- 14.Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Фінанси підприємств. М., 2012р.
- 15.Круш П.В. к.е.н., проф. кафедри ЕП, ФММ, НТУУ «КПІ» «Методики оцінки фінансової діяльності підприємства

16. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В. Методика фінансового аналізу.- М.: Инфра-М., 2000
17. Пилипенко О. В. Методичні з дисципліни “Теорія економічного аналізу (для бакалаврів економічних спеціальностей). — К.: МАУП, 2004. — 36 с.
18. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В. Методика фінансового аналізу.- М.: Инфра-М., 2014
19. Некрасенко Л.А. “Складові управління фінансовою безпекою підприємств”. Полтава – 2013
20. Кравчук Г. В. Внутрішні механізми фінансової стабілізації / Кравчук Г. В. // Фінанси України. – 2012. – № 8. – 284с.
21. Баканов М.І., Шеремет А.Д. Теорія економічного аналізу. -М.: Фінанси и статистика.- 2013.
22. Ковальов В.В. Волкова О.Н. "Аналіз господарюючої діяльності" - М.: ПБОЮЛ.- 2013.
23. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства / Лукіна Ю. В. // Фінанси України. – 2012. – № 3. – 353с.
24. <https://www.finalon.com>
25. Савіцка Г.В. “Аналіз господарчої діяльності підприємства”.- 2014.- с. 378
26. Терещенко О. О. Управління вартістю підприємства в системі фінансового менеджменту / Терещенко О. О. // Фінанси України. – 2013. – № 3. – 423с.
27. Хілінський Ю. Як правильно збільшити статутний капітал / Хілінський Ю. // Все про бухгалтерський облік. – 2013. – № 76. – 423с.
28. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – 3-е вид., доп. І перероб. - Житомир: ЖІТІ, 2014. – 440с
29. Економічний аналіз. Навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В.Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010.
30. Примак Т. О. Економіка підприємства : навч. посіб. /Т.О.Примак. – К. : Вікар, 2013. – 580 с.

31. Біла О. Г. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О.Г. Біла – Львів, 2012. – 383 с.
32. Добровський В. М. Звітність підприємств : навч. посіб. для самостійного вивчення дисциплін / В. М. Добровський. – К. : КНЕУ, 2012. – 195 с.
33. Економіка підприємства : навч. посіб. / за ред. А. В. Шегди. – К. : Знання-Прес, 2012. – 651 с.
34. Стеца Л. П., Власний оборотний капітал: поняття та методика розрахунку // Електронний ресурс. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/vlasnij_oborotnij_kapital_ponjattja_ta_metodika_rozra_khunku/68-1-0-1115
35. Педько І. А., Недялкова М. В. Власний оборотний капітал - основа міцного фінансового стану підприємства // Бізнес Інформ. – 2011. – №11. – С. 136–138.
36. Шморгун Н. П., Головка І.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. – К.: Центр навч. л-ри, 2006. – 528 с.
37. Овсійчук О. В. Удосконалення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства / О. В. Овсійчук // Управління розвитком. – 2013. - №10. – С. 34 – 36
38. Орлова М.С. - Фінансовий облік, 2014р. Електронний ресурс. – Режим доступу : http://p-for.com/book_205.html
39. О. О. Сініцин. Характеристика методів регулювання та оптимізації структури капіталу корпорації // Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2927>
40. Рябенко Г. М. Шляхи покращення фінансового стану підприємств // Інноваційна економіка : збірник наукових праць. – Тернопіль : Тернопільський інститут агропромислового виробництва УААН, 2012. - № 7 (33). – С. 105 – 108
41. Фридинський В. О. Фінансова санація підприємства / // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2011. – № 8. – С. 79-83.

42. Аналіз діяльності підприємств малого бізнесу та шляхи підвищення їх прибутковості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2028>
43. Теоретичні та нормативно–правові основи малого бізнесу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sm.znaimo.com.ua/docs/63/index-305215-1.html?page=3>
44. Розвиток малого підприємництва в контексті податкового кодексу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conferences.neasmo.org.ua/node/370>
45. Кіщак В. Розвиток малого та середнього підприємництва: досвід Польщі, Угорщини, Чехії, Італії / В. Кіщак, І. Кіщак [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua>.
46. Рибчак В. І. Світовий досвід державного регулювання підприємств малого бізнесу / В. І. Рибчак // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 16.1. – С. 235–238.
47. Світовий бізнес: Навч. посібник / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: Рута, 2012. – 498 с.
48. Камушков, О. С. Розвиток малого та середнього бізнесу у світі / О. С. Камушков // Вісн. Акад. мит. служби України. Сер.: Економіка. — 2013. — № 1. - С. 130-134.
49. Мареніченко В. В. Механізми реалізації державного регулювання якісного розвитку малого та середнього бізнесу в умовах інтеграції України до Європейського Союзу / В. В. Мареніченко // Вісн. Акад. мит. служби України. Сер.: Держ. упр. — 2013. — № 1. - С. 48-53.
50. Кирьянова З.В. Теория бухгалтерского учета. - М.: 2012
51. Равенков А. Фінансове планування на підприємстві / А. Равенков // Проблеми теорії та практики управління. – 2012. - № 4. - С. 72-78.
52. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/male_pidpriyemnitstvo_osnovi_teorii_i_praktiki_-_varnaliy_zs

53. Атамас П.Й. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/12250719/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/nedoliki_malogo_biznesu